

NOTA

Programma van maatregelen

MESEN KERKSTRAAT- DAALSTRAAT (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Natascha DERWEDUWEN,
Matthias GALLOO

Projectcode: 2019A216

- **Administratieve gegevens**

Projectcode:	2019A216
Naam erkende archeoloog rechtspersoon:	Monument Vandekerckhove nv
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Mesen Kerkstraat Daalstraat (zie plan - bijlage 1, 2 en 3)
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 46240m, Y: 162405m X: 46284m, Y: 162507m
Kadastergegevens:	Mesen, sectie A, perceel 178G2 (zie plan - bijlage 4)
Topografische kaart:	zie plan - bijlage 1
Begindatum onderzoek:	28/01/2019
Einddatum onderzoek:	28/01/2019
Relevante termen thesauri:	Middeleeuwen, stadskern, abdijsite, proefsleuvenonderzoek
Plan met afbakening verstoorte zones:	Zie bijlage 8
Alle betrokken actoren :	Thomas Apers (erkend archeoloog), Matthias Galloo (archeoloog-assistent), Natascha Derweduwen (archeoloog), Wim Rousere (contactpersoon initiatiefnemer)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2018D109

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2018D109

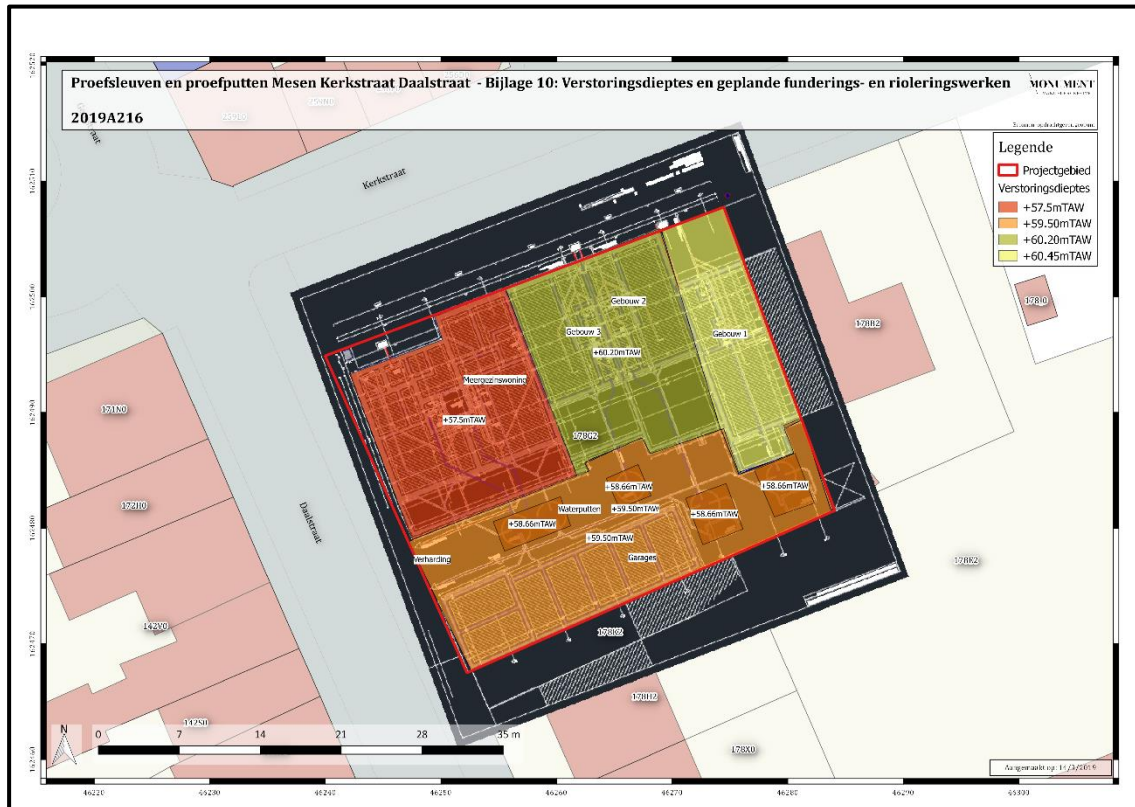
- **Gemotiveerd advies**

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft duidelijkheid verschaft omtrent de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied. Er werd een vrij dense hoeveelheid sporen aangetroffen. Het merendeel betreffen muurresten. Omwille van de inhoudelijke kwaliteit en de goede bewaringstoestand is een eerste mogelijke optie de bewaring *in situ* van de archeologische resten. Gezien de geplande werken en de aard van de site is dit echter geen haalbare optie en wordt er een vlakdekkende opgraving geadviseerd op het volledige projectgebied.

- **Planafbakening**

Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van 1039m² en wordt bouwrijp gemaakt voor een meergezinswoning en drie eengezinswoningen met bijhorende parkeergelegenheden (Zie

Figuur 1). Gezien de densiteit aan sporen op deze kleine oppervlakte en rekening houdend met de geplande werken, is het aangewezen deze volledig te onderzoeken.

Figuur 1: Aanduiding van het projectgebied, met de geplande werken en de geplande bodemverstoringen (bijlage 10 verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek).

• Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen wat de exacte aard is van de archeologische site die werd aangetroffen in de bodem. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de ontstaansgeschiedenis van deze regio. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- ➔ Hoe is de bodemopbouw? Vertoont deze overall dezelfde geroerde aard zoals in het vooronderzoek werd vast gesteld?
- ➔ Wat is de relatie tussen de aangetroffen resten, de vastgestelde stratigrafie, de bodemgesteldheid en het landschap (geomorfologie en reliëf)? Wat is de geologische context van de aangetroffen archeologische resten?
- ➔ Wat is de relatie tussen de landschappelijke ligging (geomorfologie en reliëf) en de conservering van de archeologische resten?
- ➔ Kan een reconstructie gemaakt worden van het landschap? Wat is de relatie van de sporen tot het landschap?

- ➔ Zijn er buiten de contouren van de proefputten en -sleuven nog meer sporen van het klooster aanwezig?
- ➔ Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van deze sporen?
- ➔ Zijn er verschillende fases te onderscheiden in het muurwerk van de kloostergebouwen?
- ➔ In hoeverre kan een plattegrond worden herkend in de aangetroffen muurresten? en kunnen er uitspraken gedaan worden met betrekking tot de functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Zijn er aanwijzingen voor de interne organisatie binnen de gebouwen?
- ➔ Kunnen er functies worden toegewezen aan afzonderlijke gebouwonderdelen op basis van het archeologisch onderzoek? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- ➔ Welke bijdragen en nieuwe inzichten leveren de specialistische onderzoeken van de verschillende materiaalcategorieën t.a.v. de bestaande kennis over de bewoning en economische activiteiten, het gebruik van het landschap en de natuurlijke vegetatie, de opbouw van het klooster en de aanpalende erven, het gebruik en herkomst van bouwmaterialen en brandstof, de bestaanseconomie en de culturele achtergronden van de kloosterbewoners?
- ➔ Wat is de relatie tussen de aangetroffen resten en de historische/iconografische bronnen?
- ➔ Wat is de aard en datering van het vondstmateriaal?
- ➔ Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën (inclusief aanwezig archeobotanisch en archeozoologisch materiaal)?
- ➔ Levert het vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site?
- ➔ Is aan het vondstmateriaal informatie te ontleen over de voormalige bewoners/gebruikers van het klooster en hun eventueel uitgevoerde activiteit of ambacht?
- ➔ Is op grond van deze informatie een uitspraak te doen over de maatschappelijke status van de bewoners?
- ➔ Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie van dit klooster?
- ➔ Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Mese?
- ➔ Werden er begravingen uitgevoerd op de site? Of werd deze gebruikt als plaats om geruimde kerkhofbeenderen te begraven?
- ➔ Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?

- **Plan van aanpak**

De gehele zone van de geplande werken dient tot op de moederbodem of de onderkant van de aanwezige muurwerken (wanneer deze dieper liggen dan de moederbodem) vlakdekkend te worden opgegraven. Dit omdat het uitgevoerde vooronderzoek kon aantonen dat het projectgebied een hoog archeologisch potentieel bezit. Op deze manier wordt de inhoudelijke samenhang en de integriteit van de site gewaarborgd. Bewaring *in situ* is hier niet mogelijk omdat bij de verwijdering van de hoger liggende structuren de dieper liggende sporen zullen worden verstoord en dat een gedeeltelijke opgraving van de site zal leiden tot een groot verlies aan informatiewaarde van zowel de opgegraven als de niet opgegraven delen.

Ideaal wordt gewerkt met grote opgravingsvlakken om een goed ruimtelijk inzicht te behouden tijdens het terreinwerk. Men dient echter wel te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden beschadigd wordt. De afgewerkte zones kunnen na afwerking en opvulling dienen als stockageplaats voor de uitgegraven grond uit de andere zones.

Er dienen voldoende en representatieve profielen geplaatst te worden. Deze profielen zullen de relatie tussen het aangetroffen muurwerk en de aanwezige ophogings- en afdekkingspakketten enerzijds en het dieper liggend archeologisch vlak anderzijds, moeten verduidelijken. Het is de taak van de erkend archeoloog te bepalen waar en hoe deze profielen zullen moeten worden geplaatst.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens de leidinggevende archeoloog die de nodige ervaring heeft met stadskernonderzoek (cfr. Infra). Het uitgraven van de grond gebeurt laagsgewijs, op aangeven van de archeologen en tot op het eerste relevante archeologische niveau. Er moet dus van uitgegaan worden dat de graafmachine niet hetzelfde rendement zal halen als bij graafwerken waar geen archeologische voorwaarden aan gekoppeld zijn.

Opgravingsvlakken kunnen ook enkel door zwaar materieel worden betreden eens deze zijn geregistreerd. Aangetroffen structuren worden in hun geheel opgegraven. Indien gewerkt wordt met werkputten, dient er lokaal uitgebreid te worden in de volgende werkput bij het aantreffen van een structuur om deze in zijn totaliteit te registreren. Dagelijks is een geüpdatet sporenplan beschikbaar.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens 2 archeologen. Het uitgraven van de grond gebeurt laagsgewijs, op aangeven van de archeologen en tot op het archeologische niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

- **Criteria**

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

De archeologische opgraving moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze nota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd.

- **Schatting totale duur**

Voor de opgraving wordt een termijn van ongeveer 120 mandagen voorzien met een ervaren team.

- **Kostenraming**

De kostenraming voor het veldwerk, verwerking en natuurwetenschappelijk onderzoek van dit project wordt geraamd op €60 000. Dit is exclusief kraanwerk, werfinrichting, bemaling en stabiliteitsmaatregelen.

Er worden binnen deze kostenraming natuurwetenschappelijke posten voorzien voor 8 macrowaarderingen, 1 pollenwaardering, 1 houtwaardering, 4 C¹⁴-analyses, 8 macro-analyses, 1 archeozoölogische analyse, 1 dendro-analyse en 1 pollenanalyse.

- **Gewenste competenties**

Het veldteam bestaat minimaal uit:

- Een veldwerkleider (onder leiding van een erkende archeoloog), deze veldwerkleider beschikt over voldoende ervaring in stedelijke contexten in Vlaanderen. Minimaal heeft hij/zij 240 dagen opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.
- één assistent-archeoloog, hij/zij heeft minstens 120 dagen opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.
- aangevuld met medewerkers die houder zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit.

- **Risicofactoren**

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen de initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de werken optimaal op elkaar af te stemmen.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende het onderzoek bewaard worden bij de uitvoerder van het archeologisch onderzoek. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de bouwheer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.